

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 07 | pp. 129-135 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

“O‘ZSANOATQURILISHBANK” ATB DEPOZITLARINI BOSHQARISHNING AMALDAGI HOLATI VA TAHLILI

Axmedova Nazira Normurodovna

O‘zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi,
magistratura tinglovchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola "O'zsanoatqurilishbank" ATBning depozitlarini boshqarish amaliyotini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada bankning depozit siyosati, depozit portfelining tuzilishi va ularning boshqarish strategiyalari tahlil qilinadi. Bankning depozitlarni jalb qilish va saqlash bo'yicha qo'llanilayotgan vositalar, shuningdek, ularning moliyaviy natijalarga ta'siri o'rganiladi. Tahlil natijalari asosida depozitlarni boshqarish samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi. Maqola bankning raqobatbardoshligini oshirish va depozit bozoridagi o'rnini mustahkamlashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: O'zsanoatqurilishbank, depozitlar, depozit portfeli, depozitlarni boshqarish, moliyaviy natijalar, bank strategiyasi, depozit siyosati, raqobatbardoshlik.

Аннотация: Данная статья посвящена исследованию практики управления вкладами АКБ "Узпромстройбанк". В статье анализируется депозитная политика банка, структура депозитного портфеля и стратегии их управления. Исследуются инструменты, используемые банком для привлечения и хранения вкладов, а также их влияние на финансовые результаты. По результатам анализа будут разработаны предложения по повышению эффективности управления вкладами. Статья направлена на повышение конкурентоспособности банка и укрепление его позиций на рынке вкладов.

Ключевые слова: Узпромстройбанк, депозиты, депозитный портфель, управление вкладами, финансовые результаты, банковская стратегия, депозитная политика, конкурентоспособность.

Abstract: This article is devoted to the study of deposit management practice of JSCB "Uzpromstroybank". The article analyzes the deposit policy of the bank, the structure of deposit portfolio and strategies of their management. The tools used by the bank for attracting and keeping deposits, as well as their influence on financial results are studied. Based on the results of the analysis, proposals for improving the efficiency of deposit management will be developed. The article is aimed at increasing the competitiveness of the bank and strengthening its position in the deposit market.

Keywords: Uzpromstroybank, deposits, deposit portfolio, deposit management, financial results, banking strategy, deposit policy, competitiveness.

Kirish

O'zbekiston Respublikasining bank-moliya tizimi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tizimning asosiy tarkibiy qismi sifatida tijorat banklari, xususan, "O'zsanoatqurilishbank" ATB, aholining moliyaviy resurslarini jalb qilish va ularni samarali boshqarish orqali mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Depozit mablag'lari banklar uchun barqaror resurs manbai bo'lib, ulardan kreditlar ajratish, investitsiyalarni moliyalashtirish va boshqa bank operatsiyalarini amalga oshirish uchun foydalaniladi. Shu sababli, depozitlarni boshqarish jarayoni banklar uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayonning samaradorligi bankning moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlashda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi.

"O'zsanoatqurilishbank" ATB ham depozitlarni boshqarish va ularni jalb qilish strategiyalarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratib kelmoqda. Ushbu bank tomonidan qo'llanilayotgan depozit siyosati, mijozlarga taklif qilinayotgan depozit turlari, ular bo'yicha foiz stavkalari va boshqaruv usullari hozirgi kunda qanday holatda ekanligini tahlil qilish, bankning bozor sharoitlariga qanday moslashayotganini va raqobatbardoshligini qanday ta'minlayotganini aniqlash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, mazkur tahlil bankning depozitlarni boshqarish strategiyalarini yanada takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga asos bo'lishi mumkin. Bu esa "O'zsanoatqurilishbank" ATBning kelgusidagi faoliyatini yanada muvaffaqiyatli qilishga ko'maklashadi.

Adabiyotlar sharhi.

Bank depozitlarini boshqarish mavzusiga doir mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy nazariy fikrlari keng qamrovli va turli jihatlarni o'z ichiga oladi. Mahalliy olimlarimizdan A. Ahmedovning ilmiy tadqiqotlarida O'zbekistondagi bank tizimining rivojlanishi, jumladan, depozitlarni boshqarish masalalari ko'rib chiqilgan. U, asosan, depozit siyosatining barqarorlik va investitsion faollikni ta'minlashdagi rolga e'tibor qaratadi. Ahmedovning fikricha, O'zbekistonda banklarning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun depozitlarni jalb qilish va ularni boshqarishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. M. Xolbo'taev banklarda depozit siyosatini takomillashtirish va uni strategik boshqarish bo'yicha tadqiqotlar olib borgan. Uning ilmiy ishlarida depozitlarni jalb qilishning zamonaviy usullari, ularni boshqarish jarayonlarining samaradorligini oshirish yo'nalishlari o'rganilgan. Xorijiy olimlardan Richard D. Brealey va Stewart C. Myers banklar moliyaviy menejmentiga bag'ishlangan ilmiy ishlari depozitlarni boshqarish jarayonining nazariy asoslarini o'rganishga bag'ishlangan. Ularning fikricha, depozitlarni boshqarish jarayoni bankning umumiy strategiyasining bir qismi sifatida qaralishi kerak, bunda likvidlik, xavfsizlik va rentabellikni ta'minlash muhim omillar sifatida qayd etiladi. Eugene F. Fama banklarning moliyaviy bozorlar bilan o'zaro aloqasi va depozit siyosatining moliyaviy barqarorlikka ta'sirini o'rgangan. U depozitlarning jalb qilinishi va ulardan foydalanishning samaradorligini oshirish uchun bozordagi xavf va rentabellikni optimal boshqarish kerakligini ta'kidlaydi. Frederic S. Mishkinning ishlari banklarda likvidlik boshqaruvi va depozitlar bo'yicha muhim nazariy tamoyillarni o'z ichiga oladi. Uning fikricha, depozitlarni boshqarish banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi, bu esa o'z navbatida iqtisodiyotning umumiy barqarorligiga ta'sir qiladi. Bank depozitlarini boshqarish bo'yicha ilmiy nazariy fikrlar

asosiy e'tiborni depozit siyosatining barqarorligi, rentabellik va likvidlikni ta'minlashga qaratadi. Depozitlarni boshqarishning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi bankning moliyaviy ahvolini yaxshilash va ularning iqtisodiy rivojlanishga qo'shgan hissasini oshirishga imkon beradi. Mahalliy va xorijiy olimlarning tadqiqotlari depozitlarni boshqarishda strategik yondashuvlarning muhimligini ta'kidlaydi va bu jarayonning nazariy asoslarini o'rganishga katta e'tibor qaratadi.

Asosiy qism.

“O'zsanoatqurilishbank” ATB depozitlarini boshqarishning amaldagi holati va tahlili bankning moliyaviy salohiyatini va uning mijozlar oldidagi majburiyatlarini to'g'ri bajarish qobiliyatini baholashda muhim ahamiyatga ega. Depozitlarni boshqarish strategiyasi, bankning likvidligini ta'minlash, daromadlilikni oshirish va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash kabi asosiy maqsadlarga erishishda asosiy omillar sifatida ko'riladi.

Amaldagi holatni tahlil qilishda depozitlarning turlari (muddatli, talab qilingan va maxsus depozitlar), ular bo'yicha to'lanadigan foiz stavkalari, depozitlarning umumiy hajmi va ularning o'sish sur'atlari e'tiborga olinadi. Bankning depozitlar portfeli tarkibi, mijozlarning turli segmentlari uchun depozit shartlarini diversifikatsiya qilish, va depozitlarni boshqarishning texnologik platformalari tahlil qilinadi.

2022-2023 yillar davomida bankning depozit bazasi sezilarli o'sishni ko'rsatgan bo'lsa, bu bankka nisbatan mijozlar ishonchining yuqori ekanligini va bankning depozitlarni boshqarish strategiyasining muvaffaqiyatli amalga oshirilayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, depozitlarni boshqarishda bankning likvidlik pozitsiyasi va foiz stavkalari bo'yicha raqobatbardoshlik darajasini saqlash muhim omillar bo'lgan.

Depozitlar bo'yicha foiz stavkalarining moslashuvchanligi, mijozlar uchun qulay shart-sharoitlarning yaratilishi va raqobatbardosh takliflarning mavjudligi bankning depozitlarini boshqarishdagi asosiy muvaffaqiyat omillaridan biri hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, bankning amaldagi boshqaruv strategiyasi depozitlar hajmini oshirish, likvidlikni ta'minlash va daromadlilikni saqlashga qaratilgan, bu esa bankning umumiy moliyaviy barqarorligi va rentabelligiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

“O'zsanoatqurilishbank” ATB depozitlarini boshqarishning amaldagi holati va tahlili bankning moliyaviy barqarorligi va uning resurslaridan samarali foydalanish darajasini ko'rsatadigan muhim ko'rsatkichlardan biridir. Depozitlar, bankning moliyaviy bazasining asosiy qismidir va ular bank faoliyatining kundalik operatsiyalari, jumladan, kredit berish, investitsiyalarni amalga oshirish va boshqa moliyaviy xizmatlarni ko'rsatish uchun zarur bo'lgan likvidlikni ta'minlaydi.

Amaldagi holatni tahlil qilganda, “O'zsanoatqurilishbank” ATBning depozitlarini boshqarishda quyidagi asosiy yo'nalishlarga e'tibor qaratish lozim:

1. Depozit portfelinin diversifikatsiyasi: Bank turli xil depozit mahsulotlarini taklif etishi orqali mijozlar uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu esa mijozlarning turli talablariga mos keluvchi mahsulotlarni tanlash imkonini beradi va bankning likvidligini oshiradi.

2. Depozit stavkalari: Bozor sharoitlarini hisobga olgan holda, bank raqobatbardosh foiz stavkalarini belgilaydi, bu esa depozitlar oqimining barqarorligini

ta'minlashga yordam beradi. Foiz stavkalarining boshqarilishi, bankning daromad olish imkoniyatlarini ham oshiradi.

3. Mijozlar bilan munosabatlar: Mijozlar bilan yaqin munosabatlarni rivojlantirish va ularga sifatli xizmat ko'rsatish bank uchun uzoq muddatli depozitlarning jalb qilinishiga olib keladi. Bu esa bankning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi.

4. Depozitlar tahlili: Bank muntazam ravishda depozitlar hajmi, tarkibi va ularning o'sish dinamikasini tahlil qilib boradi. Ushbu tahlil depozitlar portfelinig sifatini baholash, xavflarni aniqlash va zarur choralarni ko'rishga imkon beradi.

Umuman olganda, "O'zsanoatqurilishbank" ATB depozitlarini boshqarishning amaldagi holati, mijozlarning talablari va bozor sharoitlarini hisobga olgan holda depozitlar portfelinig barqarorligini ta'minlashga yo'naltirilgan. Bankning uzoq muddatli muvaffaqiyati uchun depozitlar oqimini boshqarish va likvidlikni saqlash bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqish zarur. Bu esa bankning barqaror rivojlanishi va daromadlilikni oshirishga imkon beradi.

1-jadval

"O'zsanoatqurilishbank" ATB depozitlar tarkibi, milliard so'm¹

Depozitlar	2022 yil	2023 yil	O'zgarish, %
Depozitlarning umumiy hajmi	7500	8200	109,3
Muddatli depozitlar	4200	4600	109,5
Joriy hisobvaraqlari	2800	3000	107,1
Jamg'arma depozitlari	500	600	120

2022 va 2023 yillarda "O'zsanoatqurilishbank" ATBda depozitlarning umumiy hajmi sezilarli o'sish kuzatilgan. Bu raqamlar 2022 yildan 2023 yilgacha bank depozitlarining 9.3% o'sishini ko'rsatadi, bu esa bankning mijozlar orasida ishonchliligini va depozitlarni jalb qilish siyosatining samaradorligini aks ettiradi.

"O'zsanoatqurilishbank" ATB depozitlarini jalb qilishda turli xil depozit turlarini taklif qilgan. Muddatli depozitlar asosiy ulushni egallab, bankning depozitlar portfelinig barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynagan.

2-jadval

"O'zsanoatqurilishbank" ATBda depozitlar bo'yicha foiz stavkalari, %²

Depozitlar	2022 yil	2023 yil
Muddatli depozitlar	16-18%	15-17%
Jamg'arma depozitlari	12-14%	13-15%

2022 va 2023 yillarda "O'zsanoatqurilishbank" ATBda turli depozitlar uchun foiz stavkalari o'zgarib borgan. Foiz stavkalaridagi ozgina kamayish bankning iqtisodiy sharoitlarga moslashishini va o'z xarajatlarini optimallashtirishga qaratilgan strategiyasini aks ettiradi.

¹ <https://www.sqb.uz/uz/for-investors/reports-and-presentations-uz/> asosida muallif ishlanmasi

² <https://www.sqb.uz/uz/for-investors/reports-and-presentations-uz/> asosida muallif ishlanmasi

2022-2023 yillarda bank depozitlarni jalb qilish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirgan:

- Raqobatbardosh foiz stavkalari taklifi va yangi mijozlar uchun bonuslar.
- Ommaviy axborot vositalarida reklama kampaniyalari orqali mijozlarni jalb qilish.
- Onlayn xizmatlar orqali depozitlarni boshqarish imkoniyatlarini kengaytirish.

Bank depozitlarni boshqarishda risklarni kamaytirishga katta e'tibor qaratgan. 2022 va 2023 yillarda asosiy risklarni boshqarish choralari quyidagicha bo'lgan:

- Likvidlik risklarini boshqarish uchun yetarli darajada zaxira fondlari yaratilgan.
- Mijozlar risklarini diversifikatsiya qilish orqali depozit portfelining barqarorligi ta'minlangan.

Xulosa

"O'zsanoatqurilishbank" ATB depozitlarini boshqarish bo'yicha 2022-2023 yillarda amalga oshirilgan chora-tadbirlar bankning raqobatbardoshligini va mijozlar orasida ishonchliligini ta'minlashda muhim rol o'ynagan. Ushbu davrda depozitlarning umumiy hajmi o'sib, bankning likvidlik va moliyaviy barqarorligini ta'minlash bo'yicha qabul qilingan choralarning samaradorligi ko'rinadi. Foiz stavkalari va depozit turlarining xilma-xilligi bankning depozit siyosatini o'z vaqtida va aniq strategiya asosida olib borganligini ko'rsatadi.

"O'zsanoatqurilishbank" ATB da boshqa banklardan farq qiladigan alohida depozit turlari mavjud. "Jozibali" omonat turi (milliy valyutada), bunda omonatga kunlik hisoblangan va zaxira hisobvaraqlarida yig'ilgan foizlarni omonatchining talabiga asosan bir oy to'lasdan ham talab qilib olishi mumkin. "Foyda" omonat turi (milliy valyutada), bunda omonatga kunlik va zaxira hisobvaraqlarida yig'ilgan foizlarni omonatchining talabiga asosan bir oy to'lasdan ham talab qilib olishi mumkin.

"Ideal" omonat turi (chet el valyutasida), omonatga kunlik hisoblangan va zaxira hisobvaraqlarida yig'ilgan foizlarni omonatchining talabiga asosan bir oy to'lasdan ham talab qilib olishi mumkin. "Sarmoya" omonat turi (chet el valyutasida), omonatdagi mablag' saqlash muddatidan oldin talab qilib olinganda, omonatga hisoblanib to'lab berilgan foizlar omonat qoldig'idan qaytarilmaydi shuningdek, omonatga kunlik hisoblanib, omonat hisobvarag'iga kirim qilinmagan zahirada saqlanayotgan foizlar ham to'lab beriladi.

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib, tadqiqot jarayonda "O'zsanoatqurilishbank" ATB da depozitlarni boshqarishning alohida xususiyatlari quyidagi asosiy jihatlari o'rganildi:

1. Diversifikatsiya strategiyasi. Bank o'zining depozit portfelini diversifikatsiya qilishga katta e'tibor qaratadi. Bu strategiya turli xil depozit turlarini taklif qilish orqali amalga oshiriladi, jumladan:

- Muddatli depozitlar: O'rta va uzoq muddatli depozitlar, mijozlarga yuqori foiz daromadi taklif qiladi va bank uchun barqaror moliyaviy resurslarni ta'minlaydi.
- Joriy hisobvaraqlar: Kichik miqdordagi depozitlar bilan mijozlarni jalb qilish uchun moslashuvchan hisobvaraqlar taklif etiladi.

- Jamg'arma depozitlari: Mijozlarga uzoq muddatli saqlash va daromad olish imkoniyatini yaratadi, bu esa bankning likvidligini yaxshilaydi.

2. Raqobatbardosh foiz stavkalari. Bank bozor sharoitlariga mos ravishda depozitlar bo'yicha raqobatbardosh foiz stavkalarini taklif qiladi. Bu stavkalar mijozlar uchun jozibador bo'lib, depozitlarni jalb qilishni osonlashtiradi. Foiz stavkalari mijozlarning ehtiyojlariga moslashtirilgan:

- Katta miqdordagi depozitlar uchun yuqori foiz stavkalari.
- Muddatli depozitlar bo'yicha bonus foizlar.

3. Innovatsion texnologiyalar va xizmatlar. "O'zsanoatqurilishbank" ATB depozitlarni boshqarishda innovatsion texnologiyalar va raqamli xizmatlardan foydalanadi:

- Mobil ilovalar va internet-banking orqali mijozlar o'z depozitlarini onlayn rejimda boshqarishlari mumkin.
- SMS xabarnoma va e-mail orqali depozitlar bo'yicha ma'lumotlarni taqdim etish.
- Depozitlar bo'yicha avtomatlashtirilgan tahlil va hisob-kitob tizimlari.

4. Mijozlarga individual yondashuv. Bank mijozlar bilan ish olib borishda individual yondashuvga katta e'tibor beradi. Mijozlarning moliyaviy ehtiyojlari va xohishlariga moslashtirilgan maxsus depozit mahsulotlari taklif etiladi:

- Shaxsiy maslahatlar va moliyaviy rejalashtirish xizmatlari.
- Mijozlarning depozit turlariga qarab, individual bonus va chegirmalar tizimi.

5. Risklarni boshqarish. Depozitlarni boshqarishda bankning risklarni boshqarish strategiyasi muhim ahamiyatga ega. Bank depozit portfelining barqarorligini saqlash uchun quyidagi choralarni amalga oshiradi:

- Likvidlik riskini boshqarish: Mijozlarning depozitlarni qaytarib olish ehtimolini hisobga olgan holda, yetarli darajada likvidlik zaxiralari mavjud.
- Mijozlar profilini tahlil qilish: Depozitlarni jalb qilishda mijozlarning moliyaviy ahvoli va ehtiyojlari tahlil qilinadi.

6. Marketing strategiyalari. Depozitlarni boshqarishda bankning marketing strategiyalari ham muhim rol o'ynaydi. Bu strategiyalar quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- Reklama kampaniyalari orqali bankning depozit mahsulotlarini keng ommaga yetkazish.
- Sodiq mijozlar dasturi: Mijozlarga uzoq muddatli hamkorlik uchun maxsus takliflar.

7. Regulyator talablari va qonunchilikka moslashuvchanlik. Bank depozitlarni boshqarishda mamlakat qonunchiligi va regulyator talablariga qat'iy rioya qiladi. Shu bilan birga, regulyator talablariga mos ravishda depozitlar bo'yicha yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratadi. "O'zsanoatqurilishbank" ATBda depozitlarni boshqarishning alohida xususiyatlari bankning raqobatbardoshligini, mijozlar bilan barqaror aloqalarini va moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Diversifikatsiya strategiyasi, innovatsion texnologiyalar, individual yondashuv va risklarni boshqarish choralari bank depozitlarini boshqarish jarayonining samaradorligini oshiradi va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. <https://www.sqb.uz/uz/for-investors/reports-and-presentations-uz/>
2. <http://interfinance.tfi.uz/wp-content/uploads/2023/03/14S.Djumanov.pdf>
3. <file:///C:/Users/user/Downloads/kontseptualnye-osnovy-issledovaniya-ekonomicheskogo-soderzhaniya-finansovoy-ustoychivosti-bankovskoy-sistemy.pdf>
4. http://www.fa.ru/org/div/uank/autorefs/Documents/2013_05/92.pdf
5. <https://www.dissercat.com/content/vnutrennii-kontrol-raskhodov-kommercheskogo-banka>
6. [file:///C:/Users/user/Downloads/kontseptualnye-osnovy-formirovaniya-effektivnogo-bankovskogo-nadzora-v-sovremennyh-usloviyah-razvitiya%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/kontseptualnye-osnovy-formirovaniya-effektivnogo-bankovskogo-nadzora-v-sovremennyh-usloviyah-razvitiya%20(1).pdf)
7. Gurrea-Martínez, A., Remolina, N. The Dark Side of Implementing Basel Capital Requirements: Theory, Evidence, and Policy, *Journal of International Economic Law*, 2019. – 22. – 125–152.
8. Батырева С. В. Современные надзорные и контрольные функции центральных банков: монография. М., 2011. – С. 17.
9. Тихомиров Ю. А. Публичное право. М., 1995. – С. 60.
10. Мюллер Х. Й. О банковском надзоре в странах с рыночной ориентацией / Х.Й. Мюллер // *Деньги и кредит*, 1990. – № 3. – С. 55.
11. Loipersberger, F. The effect of supranational banking supervision on the financial sector: Event study evidence from Europe, *Journal of Banking & Finance*, Vol. 91, June 2018, pp. 34–48.
12. Симановский А. Ю. Базельские принципы эффективного банковского надзора и их реализация в России / А.Ю. Симановский // *Деньги и кредит*, 2001. – 31 марта.
13. Трохов М.Е. Банковский надзор и контроль в стратегии развития банковского сектора : дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит / М., 2007. – 127 с.. – С.34.
14. Никитина Т.В. Теория и методология банковского надзора в условиях финансовой глобализации : автореф. дис. ... доктора экон. наук: 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит / СПб., 2008. – 45 с.. – С.29.

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

